

Editörden

Toplumsal eşitlik, özellikle burjuva devrimlerinden beri, siyasal bir talep olarak toplumsal mücadelenin gündemini belirlemiştir. Kapitalizm koşullarında sınıf mücadelesinin temel çerçevesini oluşturmuştur. Buna karşın kapitalizmin tarihsel seyri toplumsal eşitsizliğin yeniden ve daha geniş kapsamlı üretimidir. Günümüzde bu eğilim toplumsal eşitsizliği hiç olmadığı kadar derinleştirmiş ve küresel bir ölçek kazandırmıştır.

Buna karşın toplumsal eşitlik taleplerinin ve sınıf mücadelelerinin tarihsel bir formu olan sosyal devlet, 21. yüzyılın başında yalnızca nostaljik bir hatırlama olarak gündeme gelmektedir. Toplumsal eşitsizliğin bir yandan hızla derinleşirken diğer yandan radikal biçimde akademik ve düşünsel gündemden tasfiyesi, üzerinde düşünülmesi gereken en önemli sorun alanlarından biridir. Bu durum ilk olarak sınıflar arasındaki ideolojik-siyasal güç dengesinin tarihsel olarak nasıl değiştiğini ve bugün itibarıyla geldiği noktayı göstermesi açısından kritiktir. İkinci olarak ise, 1980'lerden günümüze eleştirel düşünce dünyasını belirleyen siyasal iklimin toplumsal ve akademik alandaki etkisinin yıkıcı sonuçlarından biridir.

Bu süreçte üretim ilişkileri-siyaset ve siyaset-toplumsal sınıflar bağlarının koparılması, toplumsal eşitsizlik problemini "farklılık ve tanınma" çerçevesine indirgemıştır. Toplumsal

eşitsizliğin tarihsel ve yapısal kökenleri, yeni bilim pratiğinin muğlaklığında yitirilmiştir. Bunun siyasal sonucu ise toplumsal mücadele ufkunun “radikal” pratikler içerisinde kapitalizmin sınırlarına çekilmesi olmuştur. Bu düşünsel-siyasal programların hem toplumu çözümlerken hem de siyaset alanına dahil olurken sınıfları devre dışı bırakmasının, işçi sınıfı ve toplumsal mücadele açısından oluşturduğu sonuç bugün daha net biçimde ortadadır.

Dolayısıyla toplumsal eşitliğin ve sosyal devletin mevcut koşullar ışığında yeniden analizi, toplumsal dönüşüme ilişkin düşünsel-siyasal çalışma alanlarının da yeniden şekillenmesi anlamı gelmektedir.

21. yüzyılın birleşik sınıf mücadelesini örerken, geçmiş deneyimleri ve dersleri incelemek kadar, dönemin analiz ve kavram avadamlığını da yeniden oluşturmak zorunludur. Bu nedenle, sınıfın tarihsel gündemi olarak toplumsal eşitlik talebini 21. yüzyılın sınıf siyaseti için hareket noktası haline getirmek, mevcut koşullar altında içeriğini güncellemek önemli görünmektedir.

Emek Araştırma Dergisi'nin elinizdeki sayısı, bu çabaya bir katkı olması umuyla oluşturulmuştur. Toplumsal eşitsizlikleri ve sosyal devlet konusunu çeşitli boyutları ve bağlamları ile tartışan zengin bir sayı ürettiğimizi umuyoruz.

Bu sayının ilk yazısında Meryem Koray “Eşitlik ve Sosyal Devletin Vaatleri ya da Sınırları” başlıklı makalesiyle sosyal devletin tarihsel ve kurumsal olarak sınırlarını ve anlamını inceliyor.

Oğuz Topak, “Sosyal Devlet Tasfiye mi Oluyor, Yeni Bir Sosyal Devlet mi Ortaya Çıkıyor?” başlıklı makalesinde sosyal devletin tasfiyesi üzerine yapılan yorumların gerçekliğini, olgusal dayanaklarla sorgulamaya açıyor. Türkiye pratiğinde refah devletinin bir sermaye birikim alanı ve kontrol aygıtı olarak işlediğini savunan Topak, günümüzde hak temelli olmayan ve olağanüstü devlet biçiminin bir aparatı olarak yeni bir tür sosyal devletten bahsedilip bahsedilemeyeceğini tartışıyor.

Üçüncü makalemizin yazarı Çağla Ünlütürk Ulutaş, “Türkiye Refah Rejiminin Dönüşüm Sürecinde Sosyal Yardım Sistemi” yazısı ile Türkiye’deki sosyal yardım sisteminin 1980 sonrası süreçte geçirdiği dönüşümü inceliyor. Ulutaş yazısında, Türkiye’deki sosyal yardım rejiminin dönüşümünü refah devletinin dönüşümü ile bağlantılandırırken, dönüşümün temel ayakları olarak işsizlik, güvencesizlik ve metalaşmaya dikkat çekiyor. Yazar, sürecin günümüzde ulaştığı boyutun sosyal yurttaşlığa dayalı bir koruma sistemi olmadığına, tam tersine yoksulluğu sürdürülebilir kılarak bir sosyal kontrol mekanizması oluşturduğuna işaret ediyor.

“Sosyal Politikanın ‘Sınıf’ Sorunu ve Sosyal Devlet Modelleri” makalesinde Atila Güler, sosyal politika yaklaşımlarını “sınıf” sorunsalı etrafında irdeliyor. Sosyal devlet ve sosyal politika ilişkisine yaslanan makalede, bir sınıf mücadelesi alanı olarak sosyal politika ele alınıyor ve sosyal devletin dönüşüm sürecinde sosyal politikanın aldığı yeni biçim tartışılıyor.

Sezgi Akbaş, “Eşitlik, Yurttaşlık ve İstihdam Bağlamında Sosyal Yatırım Devleti” başlıklı makalesinde, refah devleti ve neoliberalizm arasında üçüncü bir yol olarak öne sürölen “sosyal yatırım devleti” kavramını tartişmaya açıyor. Kavramın, neoliberal gündemi yerleştirmek üzere ciddi bir işlev gördüğünü belirten yazarın tartişması, toplumsal eşitlik ve sosyal devlet sorunsalını yeniden düşünmeye sevk ediyor.

Altıncı makalenin sahibi Özge Sanem Özateş Gelmez. “Bir Sosyal Politika Uygulamasının Yarattığı Eşitsizlikler: Kadın Emeği ve Zaman Kullanımı” başlıklı makalesinde yazar, zaman kullanım araştırmalarının toplumsal eşitsizliğin gözlemlenebileceği bir alan olduğuna işaret ederek, evde bakım uygulamasından yararlanan hanelerdeki zaman kullanımlarını inceliyor. Evde bakım uygulamalarının, toplumsal cinsiyete dayalı işbölümünün sosyal politikadaki karşılığı olarak gerçekleştiğini ifade eden Özateş Gelmez, bu durumun olgusal dayanaklarını yürüttüğü zaman kullanımı araştırması yoluyla ortaya koyuyor.

şafak Etike ve A. Sevtap Demir ise “Toplumsal Eşitsizlikler ve Kadın Emeği: Medya Endüstrisi Üzerine Bir Araştırma” başlıklı makalede, medyada çalışan kadınlarla gerçekleştirdikleri araştırmanın sonuçlarını aktarıyorlar. Medya endüstrisinde kadınların, hem emekçi hem de kadın olarak çifte eşitsizlik altında yaşadıklarını vurgulayan yazarlar, toplumsal eşitsizliğin üretilmesinde medyanın ürettiği içerikler kadar, medyada çalışma pratiklerinin de dikkate alınması gerektiğine dikkatimizi çekiyorlar.

“Aydınlanma, Eşitlik ve Kadın: Rousseau Üzerine Bir Değerlendirme” başlıklı son makalede ise Seyran Gürsoy Çuhadar, toplumsal eşitlik üzerine önemli bir düşünür olarak Rousseau’nun düşüncesini toplumsal cinsiyet bağlamında inceliyor. Bu sorunu Rousseau’nun düşüncesinin kör noktası olarak ele alan yazar, Rousseau’nun insan ve özgürlük ilişkisinde kadınları “insan” tanımı içerisinde dikkate almadığını ve bunun günümüz için önemli bir handicap olduğurduğunu vurguluyor.

Derginin *Forum* bölümünde emek araştırma ve çalışmalarında istatistiğin yerini, önemini ve kullanımını tartişmaya açmayı amaçladık. Zümre Özdemir Güler, “Emek Piyasası İstatistiklerine Nereden Ulaşabiliriz?” başlıklı yazısında öncelikle sosyal bilimler genelinde ve emek piyasası özelinde istatistiğin kullanımının tarihine değiniyor. Ardından ise, Türkiye’de emek piyasasına dair bazı istatistiklere nereden ulaşılabileceğini ve bu alanda karşılaşılan istatistiksel sorunları açıklıyor.

Derginin *Değini* bölümünde ise Mine Dilan Kıran, 29 Kasım-1 Aralık 2017 tarihlerinde Ankara’da gerçekleştirilen 15. *Ulusal Sosyal Bilimler Kongresi*’ni inceliyor. Kongrenin Türkiye’deki sosyal bilimler alanına yaptığı katkının altını çizen Kıran, toplum için bilimsel ve nitelikli bilgi üretiminin yalnız akademik camia için değil, tüm toplumsal kesimler ve kurumlar için önemli olduğurduğunu vurguluyor.

Kitap Eleştirisi bölümünde ise Denizcan Kutlu Türkiye’de uygulama alanı olarak ciddi bir dönüşüm geçiren sosyal politikanın disiplin olarak da geçirdiği dönüşümü, son on yılda sosyal politika alanında yayınlanan altı eleştirel kitap üzerinden değerlendiriyor. “*Türkiye’de Sosyal Politikanın Dönüşümüne Eleştirel Sorgulamalar: Yöntemler, Konular ve Yaklaşımlar*” başlıklı yazısında Kutlu, sosyal politika alanında eleştirel bilgi üretimini yöntemler, konular ve yaklaşımlar ekseninde tasnifleyerek değerlendiriyor ve bilgi üretiminin gelecek eğilimlerine dair dikkate değer öneriler sunuyor.

Toplumsal eşitlik talebinin toplumsal mücadelede hak ettiği siyasal ve pratik anlama yeniden kavuşması umuduyla, dergimize bu sayıda katkı veren tüm yazarlara ve hakemlere teşekkürlerimi sunuyor, herkese verimli okumalar diliyorum.

Haziran ayında yeni sayımızla buluşmak dileğiyle,

Prof. Dr. Gamze Yücesan-Özdemir